

**Сабіна Рен,**

доктор економічних наук,
Вища державна професійна школа
у м.Гожув Великопольський
(м. Гожув, Польща)

Sabina Ren,

doktor nauk ekonomicznych,
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
w Gorzowie Wielkopolskim
(Gorzów Wielkopolski, Polska)

**ТУРИСТИЧНА ПОЛІТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ
ПОЛІТИКИ ОРГАНІВ САМОВРЯДУВАННЯ ЛЮБОШСЬКОЇ ГМІНИ****COMMUNE TOURISM POLICY AS AN ELEMENT OF ECONOMIC
AND SOCIAL POLICY OF LUBUSKIE SELF-GOVERNMENTS****POLITYKA TURYSTYCZNA GMINY JAKO ELEMENT POLITYKI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ SAMORZĄDÓW LUBUSKICH**

Туристична діяльність місцевих органів влади є результатом прийнятого плану розвитку даної комуни. Концентрація природних і антропогенних чинників допомагає надати особливого значення розвитку туризму в цьому регіоні. Автор вказує, що для розвитку туризму в області необхідно враховувати різні фактори: соціальний, культурний, просторовий, фінансовий. Співпраця з установами та організаціями, які представляють собою сектор туризму також є важливим елементом у розвитку туризму. Всі ці питання стали частиною туристичної політики в Любушському регіоні органів самоврядування. Думки, отримані за допомогою опитувальних анкет дозволяють відокремити і систематизувати детермінанти, що впливають на політику в галузі туризму.

Ключові слова: туризм політика, комуни туристичної діяльності.

Abstract. Tourism activity of local authorities is the result of the adopted development plan of a given commune. The concentration of natural and anthropogenic values helps to give special importance to tourism development in a reception area. However, tourism as a field of the economy needs to take account in its development of various aspects, among others, social, cultural, spatial and financial one. Cooperation with institutions and entities that constitute a tourism sector is also a significant element. All of these issues become the part of tourism policy-making in a region. The Lubuskie self-governments' opinions obtained by means of survey questionnaires allows to separate and systematize the determinants influencing the above mentioned tourism policy.

Keywords: tourism policy, commune tourism activity

Aktywność samorządów w zakresie turystyki wynika z przyjętych planów rozwoju danej gminy. Koncentracja walorów przyrodniczych i antropogenicznych pomaga na obszarze recepcyjnym nadać rozwojowi turystyki szczególną rangę. Jednakże turystyka jako dziedzina gospodarki wymaga uwzględnienia w jej rozwoju wielu różnych aspektów m.in. społecznego, kulturowego, przestrzennego, finansowego. Ważnym elementem jest również współpraca z instytucjami i podmiotami tworzącymi sektor turystyki. Wszystkie te kwestie wpisują się w zakres kształtowania polityki turystycznej w regionie. Opinie samorządów lubuskich uzyskane przy pomocy kwestionariusza ankietowego pozwoliły wyodrębnić i usystematyzować determinanty wpływające na wspomnianą politykę turystyczną.

Słowa kluczowe: polityka turystyczna, aktywność turystyczna gminy.

Wstęp. Analiza wpływu turystyki na rozwój społeczno - gospodarczy obszarów recepcyjnych wymaga uwzględnienia zarówno pozytywnych, jak i negatywnych aspektów. Dopiero jakość ekonomicznych i pozaekonomicznych czynników pozwala ocenić czy na danym obszarze ruch turystyczny przyczynia się do rozwoju, stagnacji czy też wywołuje negatywne skutki w regionie¹. Warto jednak zaznaczyć, że zasadniczo rozwój turystyki jest zjawiskiem korzystnym, zwłaszcza jeśli ma charakter zaplanowany, dobrze zorganizowany i kontrolowany. W związku z tym zdecydowana większość samorządów terytorialnych, na których terenie zlokalizowane są walory przyrodnicze lub kulturowe ukierunkowuje się na rozwój proturystyczny gminy. Proce ten według W.W.Gaworeckiego zwany polityką turystyczną jest świadomym popieraniem i kształtowaniem turystyki przez różnego rodzaju organizacje i instytucje wpływające swoją działalnością na wszystko to, co jest ważne dla turystyki². Decyzje te nie zawsze są poprzedzone diagnozą, a podjęte działania charakteryzują się czasem brakiem spójności i konsekwencji w realizowanych planach czy inwestycjach w zakresie turystyki³. Dlatego celem niniejszego artykułu jest przegląd działań gmin województwa lubuskiego, które wpływają na kształtowanie polityki turystycznej w regionie. Informacje wykorzystane w pracy zostały pozyskane na podstawie badań ankietowych, w wyniku wywiadów telefonicznych oraz własnych doświadczeń zawodowych.

Założenia badania. W celu dokonania analizy i oceny lokalnej polityki turystycznej realizowanej na poziomie gminy, przeprowadzono badania ankietowe. Badanie, którym objęto wszystkie 83 gminy województwa lubuskiego, przeprowadzono w okresie od grudnia 2003 roku do marca 2004 roku oraz w wybranych obszarach w okresie marzec-maj 2013. Kwestionariusz ankietowy skierowany był do



kompetentnych urzędników, którzy dysponowali wiedzą niezbędną do wypełnienia ankiety. Informacje w 2013 roku uzyskano przy wykorzystaniu wywiadu telefonicznego i bezpośredniego z przedstawicielami gmin zajmującymi się problematyką turystyki, kultury, promocji. Obszar problematyki objętej kwestionariuszem ankietowym dotyczył zagadnień regionalnej polityki turystycznej w odniesieniu do województwa lubuskiego. Kwestionariusz ankietowy składał się z 21 pytań, które dotyczyły m.in. następujących zagadnień:

- atrakcyjności kulturowej i przyrodniczej gminy,
- form turystyki rozwijanych się na terenie gminy aktualnie i w przyszłości,
- podejmowanych działań ukierunkowanych na aktywizację turystyczną gminy,
- rodzajów preferencji i zachęt dla podmiotów gospodarczych mających inwestować w gospodarkę turystyczną,
- pomocy ze strony administracji rządowej i samorządowej w zakresie rozwoju gospodarki turystycznej na terenie gminy,
- płaszczyzny współpracy między samorządem gminy a samorządem wojewódzkim w zakresie szczegółowych zadań wspierających gospodarkę turystyczną,
- napotykanych barier w gminie w związku z rozwojem gospodarki turystycznej w regionie,
- miejsca komórki zajmującej się sprawami turystyki w strukturze administracyjnej gminy,
- priorytetowych działań proturystycznych podejmowanych przez gminę w zakresie prowadzonej polityki turystycznej,
- zakresu współpracy z innymi podmiotami w dziedzinie turystyki,
- współpracy z Polską Organizacją Turystyczną i jej regionalnymi organizacjami,
- zaangażowania władz regionalnych w rozwój turystyki,
- finansowania inwestycji turystycznych w gminie,
- wykorzystania funduszy Unii Europejskiej na wspieranie sektora turystycznego,
- zainteresowania lokalnego i zewnętrznego kapitału inwestowaniem w sektor turystyczny,
- posiadania opracowanej strategii rozwoju turystyki.

Otrzymano 62 wypełnione kwestionariusze ankietowe, co stanowi 74,7% wskaźnika zwrotności. Uzyskano odpowiedzi z gmin należących do wszystkich powiatów województwa lubuskiego. Przeprowadzone badania spełniają wymóg reprezentatywności.

Polityka turystyczna lubuskich samorządów w świetle badań własnych.

Turystyka postrzegana w kontekście społecznym, mająca na celu zaspokajać potrzeby ludzi, może to czynić dzięki określonym warunkom, jakie stwarza środowisko przyrodnicze. Według Z. Kruczka i S.Sacha⁴ przyroda i ta część jej zasobów, która może być wykorzystywana przez turystykę, stanowi najczęściej najważniejszy czynnik rozwoju zjawisk turystycznych, określa w dużym stopniu ich rozmiary i wewnętrzną strukturę. Z drugiej strony funkcje turystyczne kreowane są również poprzez nagromadzenie w przestrzeni zasobów kulturowych związanych z różnymi przejawami działalności człowieka. Koncentracja znacznej liczby kulturowych atrakcji turystycznych nadaje im specyficzne walory turystyczne⁵.

Wyniki przeprowadzonych badań wykazały, że aż 42 gminy (70%) uznaje się za atrakcyjne kulturowo, a jedynie 6 (10%) nie stwierdziło znaczących atrakcji kulturowych na swoim obszarze. Natomiast pod względem przyrodniczym za atrakcyjne uważało się 57 gmin (95%), zaledwie 3 gminy (5%) za nieatrakcyjne przyrodniczo. Z oceny respondentów wynikało, że ponad 82% przebadanych gmin dysponuje odpowiednimi warunkami przyrodniczo – kulturowymi dla rozwoju gospodarki turystycznej na swoim terenie.

Uwzględniając posiadane walory turystyczne badane gminy określiły formy turystyki rozwijające się na ich obszarze. Najczęściej uprawiana była turystyka weekendowa - 20%, na drugim miejscu agroturystyka - 17%, na trzecim kolonie i obozy - 13,8%, następnie uplasowały się wczasy rodzinne 10,8%. Ankietowani wyszczególnili również formy turystyki, które będą rozwijały się przyszłościowo na terenie gminy. Wśród przyszłościowych form turystyki wystąpiły agroturystyka - 18,3%, turystyka weekendowa - 14,4%, ekoturystyka- 12,2%. Analiza otrzymanych wyników pozwala stwierdzić, że turystyka w przyszłości na terenie gmin województwa lubuskiego będzie się rozwijać głównie w oparciu o walory przyrodnicze, koncentrując się na rozwoju ekologicznych form turystyki. Szczegółowe wyniki dotyczące aktualnych i przyszłościowych form turystyki przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Formy turystyki rozwijające się (obecnie i przyszłościowo) na terenie gmin województwa lubuskiego

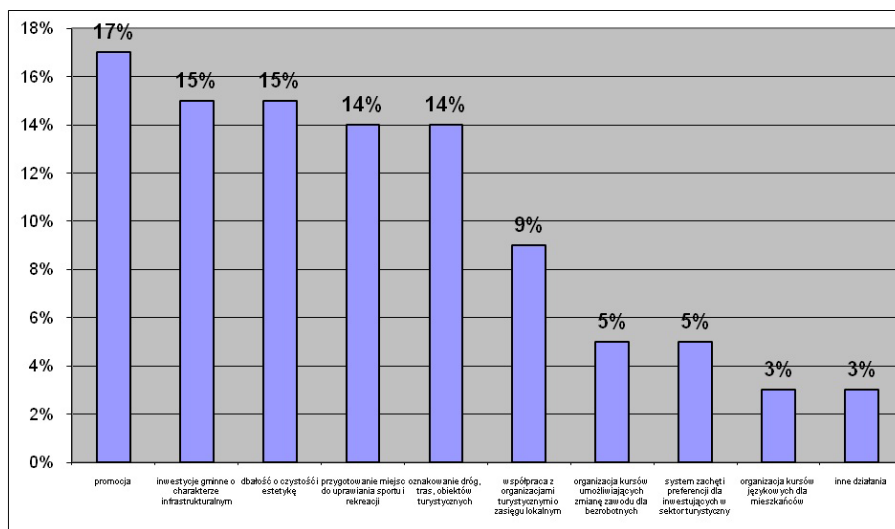
Formy turystyki	Obecnie %	Miejsce	Przyszłościowo %	Miejsce
turystyka weekendowa	20,0	1	14,4	2
agroturystyka	17,0	2	18,3	1
kolonie i obozy	13,8	3	7,2	6
wczasy rodzinne	10,8	4	7,7	7
wycieczki krajoznawcze	10,2	5	11,1	4
inne formy: grzybobranie, polowania, wędkarstwo	3,0	5	3,8	8
turystyka tranzytowa	9,0	6	7,2	6
turystyka kwalifikowana	5,4	7	7,2	6
ekoturystyka	4,8	8	12,6	3
turystyka pobytowa	4,4	9	8,3	5
turystyka pielgrzymkowa	1,8	9	2,2	9

Zródło: badania własne



Wśród gmin województwa lubuskiego najczęściej podejmowano działania ukierunkowane na aktywizację turystyczną, postrzeganą poprzez promocję – 17% oraz inwestycje o charakterze infrastrukturalnym - 15%. Działania gminy ukierunkowane na dbałość o czystość i estetykę stanowiły 15%, natomiast działania dotyczące oznakowania dróg, tras, obiektów turystycznych oraz przygotowanie miejsc do uprawiania sportu i rekreacji po 14%. Stosowany system zachęt i preferencji dla inwestujących to zaledwie 5% ogółu działań. Wśród innych działań najczęściej wymieniano pomoc w zakładaniu gospodarstw agroturystycznych. Należy wskazać, że istotną funkcję w aktywizacji turystyki w danym regionie pełnią samorządy regionalne i lokalne, które dysponują szerokim wachlarzem narzędzi pozwalających na prowadzenie aktywnych działań proturystycznych⁶.

Strukturę udziałów poszczególnych rodzajów działań, ukierunkowanych na aktywizację turystyczną, podejmowanych przez badane gminy przedstawia rysunek 1.



Rys.1 Działania ukierunkowane na aktywizację turystyczną podejmowane przez badane gminy
Źródło: badania własne

Innym obszarem kreowania aktywnej polityki turystycznej na szczeblu lokalnym jest, tworzenie różnego rodzaju zachęt i preferencji dla podmiotów gospodarczych zamierzających inwestować w sektor turystyczny. Jednak ponad 11% gmin nie prowadzi żadnego systemu preferencji dla podmiotów zainteresowanych tworzeniem lokalnej gospodarki turystycznej, należą do nich Trzebiechów, Szczaniec, Świebodzin, Nowogród Bobrzański, Żary. Dodając do nich gminy nie podejmujące żadnych działań związanych z aktywizacją turystyczną, według badań, na terenie lubuskiego znajduje się ponad 24% gmin nie prowadzących aktywnej polityki turystycznej na swoim obszarze.

Najczęściej, jak wynika z przeprowadzonych badań, preferencje stosowane przez gminy koncentrują się na ofercie terenów atrakcyjnych turystycznie pod inwestycje (29%), preferencjach podatkowych (21%), uzbrajaniu terenów przeznaczonych pod inwestycje (23%), oraz na przyspieszaniu procedury administracyjnej (18%).

Władza lokalna, podejmująca działania wspierające rozwój gospodarki turystycznej, musi mieć na uwadze czynniki zewnętrzne, wpływające na regionalną politykę turystyczną. Obok układu sił politycznych, prawodawstwa, czynników gospodarczych należy tutaj szczególnie uwzględnić dodatkową pomoc w wymiarze finansowym, technologicznym, kadrowym czy materiałowym, na jaką może liczyć władza lokalna od strony administracji rządowej i wojewódzkiej administracji samorządowej. Wśród przebadanych gmin, 16 z nich (26%) nie otrzymało żadnej pomocy wspierającej rozwój gospodarki turystycznej w gminie, 8 gmin (13%) deklarowało otrzymanie pomocy finansowej od administracji rządowej, a 12 (20%) ze strony administracji samorządowej. Z pomocy w formie materialnej i kadrowej pochodzącej od administracji rządowej skorzystało 6 gmin (10%) ze wsparcia administracji samorządowej 7 gmin (7%). Liczbę gmin korzystającą z pomocy administracji rządowej i samorządowej wojewódzkiej w zakresie gospodarki turystycznej przedstawia tabela 2.

Tabela 2

Liczba gmin korzystająca z pomocy administracji rządowej i samorządowej wojewódzkiej w zakresie gospodarki turystycznej

L.p	Rodzaj pomocy	Administracja rządowa (n)	Administracja samorządowa wojewódzka (n)
1.	finansowa	8	12
2.	technologiczna	2	2
3.	kadrowa	3	4
4.	materiałowa	5	5
5.	inna	2	4

n-liczba gmin

Źródło: badania własne



Władze samorządowe różnych szczebli poprzez podejmowanie działań o charakterze strategicznym mogą oddziaływać pozytywnie lub negatywnie na realizację założeń rozwoju regionalnej polityki turystycznej⁷. Wspólna wizja rozwoju województwa i poszczególnych gmin wymaga określenia płaszczyzny współpracy z samorządem wojewódzkim w zakresie realizacji szczegółowych zadań wspierających lokalną gospodarkę turystyczną. Zgodnie z przeprowadzonym badaniem, 12 gmin (20%) nie potrafi określić modelowej płaszczyzny współpracy w zakresie działalności wydawniczej, 16 (26%) w obszarze działalności promocyjnej, 15 (25%) w sferze działalności szkoleniowej oraz 13 (22%) w zakresie działalności inwestycyjnej.

Wypowiedzi ankietowanych dotyczące współpracy w zakresie działalności wydawniczej dotyczyły wspólnego redagowania materiałów wydawniczych, współpracy finansowej i merytorycznej w zakresie publikacji turystycznych o zasięgu lokalnym i wojewódzkim, wspomaganie przez samorząd wojewódzki gmin wydawnictwami o całym regionie, uwzględniania w informatorach turystycznych aktualności gminnych np. kalendarza imprez, ofert inwestycyjnych oraz wsparcia finansowego przy własnych publikacjach, współpracy w wydawaniu materiałów promocyjnych o zasięgu ponadgminnym. Oprócz tego, gminy, wyobrażając sobie modelową współpracę, oczekują reprezentowania gminy i wspierania działań na wysokich szczeblach promocji, ale również współpracy samorządu wojewódzkiego z lokalną i regionalną prasą oraz usługodawcami.

Kolejnym obszarem rozważań, dotyczących modelowej współpracy między samorządem wojewódzkim a gminnym, była działalność promocyjna. Z przeprowadzonych badań wynika, że gminy przede wszystkim postrzegają modelową współpracę jako partnerską, rozumianą przez zespół działań promocyjnych całego regionu, a nie tylko konkretnych obiektów, miejscowości, czy gmin. Dlatego zauważyły potrzebę opracowania wojewódzkiego programu turystycznego, który pozwalałby koordynować działania promocyjne w regionie, aby uniknąć negatywnych zjawisk związanych z promocją jednego obszaru kosztem drugiego. Według ankietowanych modelowa płaszczyzna współpracy między samorządem gminnym a wojewódzkim w działalności promocyjnej powinna dotyczyć:

1. współdziałania w działalności promocyjnej organizowanej przez samorząd wojewódzki,
2. współuczestnictwa w działalności wystawienniczej na targach, giełdach z akcentem na prezentację atrakcji turystycznych współwystawców,
3. wspólnie organizowanych wystaw, szkoleń, festynów, koncertów na skalę województwa,
4. objęcia patronatem lokalnych inicjatyw turystycznych o zasięgu regionalnym,
5. pomocy merytorycznej przy opracowywaniu broszur, ankiet z zakresu gospodarki turystycznej,
6. promocji internetowej na stronach województwa i uaktualnianie informacji,
7. partycypacji samorządu wojewódzkiego w kosztach związanych z promocją,
8. wzmoczenie działań samorządu wojewódzkiego niezbędnych do powołania Regionalnej Organizacji Turystycznej (ROT- u)⁸.

Następnie poddano analizie wypowiedzi ankietowanych dotyczące oczekiwanej współpracy pomiędzy powyższymi podmiotami w zakresie działalności szkoleniowej. W powyższej kwestii, według gmin, modelowa współpraca uwzględni merytoryczne i finansowe zaangażowanie administracji wojewódzkiej samorządowej w szkolenia przewidziane dla podmiotów i instytucji, przedsiębiorców turystycznych, kadr urzędów, inwestorów prywatnych oraz bezrobotnych mających zamiar podjąć pracę w branży turystycznej. Według ankietowanych upowszechniane formy współpracy należy realizować po niskich kosztach. Dodatkowo gminy podkreśliły, że problematyka szkoleń powinna być konsultowana z pracownikami gminy, aby odpowiadać aktualnemu zapotrzebowaniu na lokalnym rynku. Wśród respondentów najczęściej pojawiającymi się propozycjami tematów szkoleń były:

1. Fundusze UE na realizację zadań z zakresu gospodarki turystycznej.
2. Zmiany prawne w gospodarce turystycznej.
3. Rozwój lokalnej gospodarki turystycznej.
4. Kształtowanie postaw proturystycznych wśród dzieci i młodzieży.
5. Prowadzenie gospodarstw agroturystycznych.

W celu prowadzenia aktywnej współpracy badane gminy sugerowały utworzenie punktów konsultacyjno – informacyjnych, w których by udostępniano potrzebne wnioski, formularze zainteresowanym gminom i podmiotom prywatnym m.in. drogą elektroniczną i służyło doradztwem oraz poradą prawną przy ich wypełnianiu. Dodatkowo w punktach tych, otrzymywane opinie i uwagi o współpracy z organizacjami turystycznymi i lokalnymi przedsiębiorcami, przekazywano by w formie opracowań i organizowanych warsztatów z udziałem gmin pragnących wspierać rozwój gospodarki turystycznej.

Modelowa płaszczyzna współpracy między samorządem gminy a samorządem wojewódzkim w dziedzinie inwestycyjnej koncentruje się przede wszystkim na:

1. pomocy finansowej i doradczej przy inwestycjach o zasięgu regionalnym,
2. dotacji przy realizacji inwestycji gminnych,
3. opracowania koncepcji rozwoju turystyki pod względem inwestycyjnych środków UE,
4. przeznaczenia części środków przez samorząd wojewódzki na wsparcie samorządu gminnego celem poprawienia infrastruktury,
5. inwestycji skoordynowanych tak, aby ścieżki i szlaki turystyczne tworzyły całość, nie pomijając poszczególnych gmin,
6. pomocy w opracowywaniu wspólnych planów i programów wspierających przedsięwzięcia o zasięgu ponadgminnym.

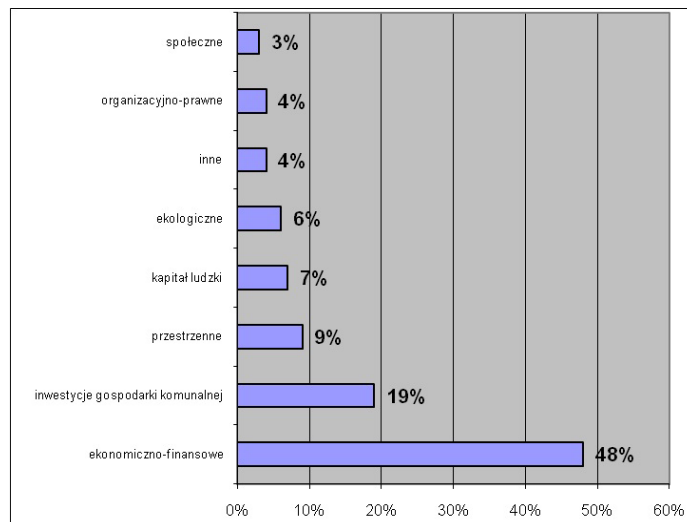
Wśród innych obszarów modelowego współdziałania analizowanych administracji w województwie, gminy wyszczególniały potrzebę wsparcia finansowego ze strony samorządu wojewódzkiego konkretnych projektów realizowanych przez gminy, m.in. pogłębienie rzeki Noteci w celu utworzenia szlaku turystycznego, budowę portu nad Odrą, przekwalifikowanie i zagospodarowanie obiektów pomilitarnych.

Dla rozwoju regionalnej polityki turystycznej istotne znaczenie ma również wyrażana przez władze gminne chęć zainteresowania współpracą z Polską Organizacją Turystyczną i regionalnymi organizacjami, które mogą znacząco przyczynić się do powstania Lubuskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej. Z przeprowadzonych badań wynika, że taką współpracą zainteresowane było 88% gmin.



W ramach lokalnej polityki turystycznej mogą być prowadzone działania podnoszące konkurencyjność i efektywność ekonomiczną regionalnego produktu turystycznego. Działania te jednak napotyka na bariery w związku z rozwojem turystyki w regionie. Z przeprowadzonych badań wynikało, że 48% gmin napotyka na bariery ekonomiczno – finansowe, 19% na bariery związane z inwestycjami gospodarki komunalnej, 9% przestrzenne, wśród innych barier (4%) podano niekompetentne struktury zarządzające turystyką.

Strukturę barier napotykaną przez badane gminy w związku z rozwojem turystyki w regionie przedstawia rysunek 2.



Rys. 2 Struktura barier napotykaną przez badane gminy w związku z rozwojem turystyki w regionie

Źródło: badania własne

proturystycznych w zakresie prowadzonej przez siebie polityki przestrzennej (21%), gospodarczej (23%), ekologicznej (20%), społecznej (26%), integracyjnej (33%). Najczęściej wśród działań w zakresie polityki przestrzennej, gminy ujmowały opracowanie nowego planu zagospodarowania przestrzennego, w celu wyznaczenia terenów pod działalność turystyczną. W obszarze polityki gospodarczej jednostki badane przede wszystkim wymieniały stworzenie i utrzymanie ulg, preferencji lokalnych dla podatników oraz wzrost nakładów finansowych na rozwój turystyki lokalnej. Z kolei w sektorze polityki ekologicznej dominowały odpowiedzi dotyczące budowy oczyszczalni ścieków, kanalizacji, wodociągów i dbałości o czystość środowiska naturalnego. Działania proturystyczne w uprawianej polityce społecznej dotyczyły natomiast uświadamiania społeczności lokalnej korzyści płynących z turystyki oraz aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu i skierowania bezrobotnych mieszkańców do sektora usług turystycznych. Badane gminy za główne zadania w ramach polityki integracyjnej uznały organizowanie imprez z osobami niepełnosprawnymi, rozwijanie współpracy z partnerami zagranicznymi, współdziałanie gmin w celu integracji ruchu turystycznego. Prezentację odpowiedzi badanych gmin odnośnie priorytetowych działań proturystycznych w zakresie wymienionej polityki zawiera tabela 3.

Tabela 3

Prezentacja odpowiedzi badanych gmin odnośnie priorytetowych działań proturystycznych w zakresie wymienionej polityki

Lp	Rodzaj polityki	Priorytetowe działanie proturystyczne gminy
1.	Polityka przestrzenna	<ul style="list-style-type: none">• opracowanie nowego planu zagospodarowania przestrzennego,• tworzenie terenów inwestycyjnych dobrze zlokalizowanych i uzbrojonych,• przekwalifikowanie terenów o innym przeznaczeniu na tereny pod działalność turystyczną,• rezerwacja terenów w planach zagospodarowania przestrzennego pod przebieg szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych,• rekonstrukcja obiektów o walorach kulturowych i przyrodniczych,• oznaczenie terenów ekologicznych i wyznaczenie terenów o wysokiej wartości turystycznej na obszary chronionego krajobrazu
2.	Polityka gospodarcza	<ul style="list-style-type: none">• stworzenie i utrzymanie ulg, preferencji lokalnych dla podmiotów• wzrost nakładów finansowych na rozwój turystyki,• uznanie turystyki za gałąź gospodarczą,• wyposażenie terenu gminy w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej oraz wzrost obiektów związanych z obsługą ruchu turystycznego,• budowa obiektów noclegowych i gastronomicznych przez osoby prywatne,• zakładanie gospodarstw agroturystycznych,• wspieranie tworzenia izb i stowarzyszeń zrzeszających podmioty turystyczne• oznakowanie dróg, tras ścieżek, szlaków rowerowych, wodnych, pieszych,• prowadzenie aktywnej polityki promocji gminy na rynku inwestycyjnym,• restrukturyzacja gospodarki z nastawieniem na sferę turystyki



3.	Polityka ekologiczna	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie infrastruktury zabezpieczającej przed degradacją środowiska (oczyszczalnie, wysypiska, kanalizacja, wodociągi), • dbałość o czystość i estetykę środowiska naturalnego (promowanie zachowań proekologicznych oraz wstępną segregację odpadów, • budowa ścieżek pieszo – rowerowych • sukcesywne tworzenie terenów chronionego krajobrazu i rezerwatów • promowanie turystyki ekologicznej i agroturystyki, • programy edukacji społecznej, ekologiczny monitoring lokalny • opracowanie gminnych programów ochrony środowiska
4.	Polityka społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • uświadomienie społeczności lokalnej korzyści płynących z turystyki, • aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu i skierowanie bezrobotnych do lokalnego sektora usług turystycznych, • tworzenie nowych miejsc pracy w sektorach turystycznych, • stworzenie kompleksowego systemu informacyjnego, • udzielanie pomocy finansowej i merytorycznej stowarzyszeniom i organizacjom turystycznym oraz lokalnym przedsiębiorcom, • edukacja dzieci i młodzieży, rozwijanie zainteresowania turystyką, • organizowanie większej liczby imprez turystyczno – sportowych, • organizowanie imprez z niepełnosprawnymi
5.	Polityka integracyjna	<ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie współpracy z partnerami zagranicznymi, • wyrównanie standardów w różnych dziedzinach wpływających na turystykę, • przygotowanie specjalnych ofert turystycznych na każdą porę roku z zaangażowaniem mieszkańców i organizacji pozarządowych, • tworzenie lokalnych organizacji zrzeszających podmioty zajmujące się działalnością turystyczną • utworzenie ogólnodostępnych gminnych ośrodków do uprawiania turystyki • współdziałanie ze zrzeszonymi gminami krajowymi i zagranicznymi, • pozyskiwanie nowych partnerów krajowych i zagranicznych i tworzenie wspólnych projektów turystycznych, • spotkania integracyjne młodzieży polskiej z młodzieżą z zaprzyjaźnionych partnerów zagranicznych, • współorganizowanie z lokalnymi organizacjami turystycznymi imprez promocyjnych i przedsięwzięć turystycznych w krajach UE, • ustalenie celów lokalnej polityki turystycznej umożliwiającej wykorzystanie funduszy unijnych.

Źródło: badania własne

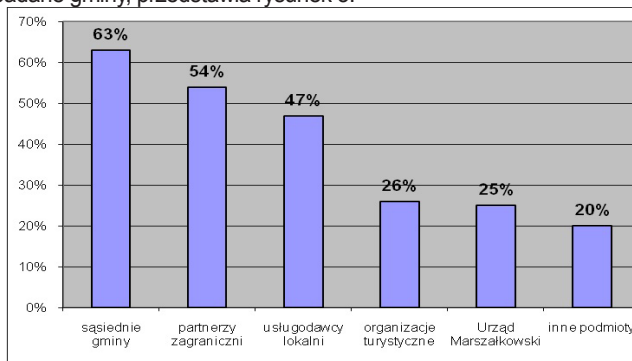
Kolejnym wyrazem aktywnej polityki turystycznej władz lokalnych mogą być różnego rodzaju formy współpracy z innymi podmiotami, w celu realizacji zbieżnych zadań proturystycznych na obszarze wykraczającym poza granice administracyjne danej gminy. Przeprowadzone badania wskazują, że 63% gmin współpracuje z sąsiednimi gminami, spośród tych jednostek każda średnio współpracuje z trzema gminami. Z partnerami zagranicznymi współpracuje 54% ankietowanych, z czego najczęściej partnerzy pochodzą z Niemiec (70%), Szwecji (8%), Holandii (8%), 25% - z organizacjami turystycznymi, 26% - z Urzędem Marszałkowskim, 47% - z usługodawcami lokalnymi. Wśród tych ostatnich podmiotów gminy wymieniały głównie gestorów bazy noclegowej, w szczególności gospodarstw agroturystycznych, bazy gastronomicznej, biur podróży, ośrodków jeździeckich i rybackich oraz regionalnych artystów. Do innych podmiotów (20%) współpracujących w dziedzinie turystyki, gminy zaliczyły euroregiony, nadleśnictwa, starostwa, konserwatorów przyrody oraz ośrodki kultury, sportu i turystyki. Strukturę udziałów poszczególnych podmiotów, z którymi współpracują badane gminy, przedstawia rysunek 3.

Władza regionalna powinna współpracować z jak największą liczbą jednostek samorządowych i dbać o pozytywne oceny dotyczące poziomu i korzyści wynikających ze współpracy. Działania jednostek samorządu terytorialnego są decydujące w tworzeniu lokalnych i regionalnych produktów turystycznych, łączących w sobie świadczenia poszczególnych oferentów bezpośredniej gospodarki turystycznej oraz usług paraturystycznych w miejscu docelowym turystyki⁹. Z przeprowadzonych badań wynika, że 45% postrzega zaangażowanie władz regionalnych jako zbyt małe, natomiast 25% jako odpowiednie.

Brak źródeł w bieżącym dokumencie.

Podstawą gospodarki finansowej gminy jest budżet, który dla realizacji inwestycji turystycznych powinien zabezpieczać środki finansowe. Jedynie 51% ankietowanych gmin posiada własne środki finansowe na inwestycje w sektorze turystyki. Badane jednostki posiadane środki budżetowe w zdecydowanej większości przeznaczały na promocję lokalnej turystyki (41%), tworzenie infrastruktury technicznej (30%).

Realizacja priorytetów proturystycznych na terenie gminy wymaga od niej zainteresowania się pozyskaniem środków z innych źródeł. Największe zasoby na realizację planowanych przedsięwzięć proturystycznych pochodzą z funduszy Unii Europejskiej. W oparciu o przeprowadzone badania stwierdzono, że 21% gmin nie korzystało nigdy z tej formy wsparcia finansowego.

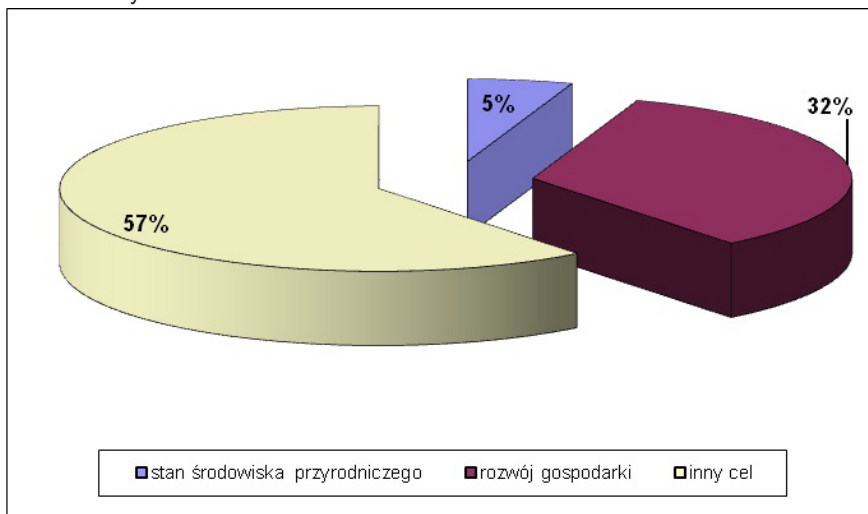


Rys.3 Współpraca badanych gmin w dziedzinie turystyki z innymi podmiotami

Źródło: badania własne



Pozostałe gminy otrzymały fundusze pomocowe z przeznaczeniem na poprawę stanu środowiska przyrodniczego (45%), rozwój gospodarki turystycznej (32%), w innym celu (57%). Wśród innych celów wskazywanych przez ankietowanych fundusze przeznaczone: w 18 gminach na inwestycje infrastrukturalne, w 10 gminach na dofinansowanie do imprez sportowych, kulturalnych i turystycznych, w 4 gminach na promocję regionu zagranicą. Strukturę wykorzystania funduszy pomocowych Unii Europejskiej przez badane gminy przedstawia rysunek 4.



Rys.4 Wykorzystanie funduszy pomocowych Unii Europejskiej przez badane gminy

Źródło: badania własne

Finansowanie rozwoju lokalnej turystyki wymaga zgromadzenia środków z różnych źródeł, zaangażowania środków z budżetu gminy, wykorzystania funduszy unijnych, ale również zainteresowania finansowaniem inwestycji przez lokalny kapitał. Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami 40% gmin - potwierdza zainteresowanie, natomiast 36% - nie potrafi określić zainteresowania lokalnego kapitału. Pozyskiwanie środków na realizację założeń lokalnej polityki turystycznej nie może obejść się bez zainteresowania finansowaniem projektów inwestycyjnych przez zewnętrzny kapitał krajowy i zagraniczny. Z przeprowadzonych badań wynika, że zainteresowaniem krajowego kapitału cieszy się 28% - gmin, a zagranicznego – 13%, trudności z określeniem tego problemu ma 49% gmin w stosunku do kapitału krajowego i 63% w stosunku do kapitału zagranicznego.

Władze lokalne, poszukując dla gminy właściwych kierunków rozwoju, powinny podejmować decyzje, służące mieszkańcom i przyjezdnym długoterminowo. Wyznaczenie głównych założeń wpływających na wypracowanie lokalnej polityki turystycznej, musi być poprzedzone licznymi analizami dotyczącymi uwarunkowań, potencjału i możliwości, jakimi lokalna społeczność dysponuje. Niezbędnym dokumentem potrzebnym do właściwej realizacji lokalnej polityki turystycznej jest strategia, której głównym celem jest skupienie uwagi na priorytetach, koordynacja działań podmiotów polityki turystycznej, podniesienie rangi zagadnień związanych z turystyką i aspektów polityki regionalnej oraz dostarczenie argumentów przetargowych w procesie poszukiwania zewnętrznego wsparcia i finansowania projektów¹⁰.

Wyniki przeprowadzonych badań wykazały, że 51% gmin posiada strategię rozwoju gminy, która zawiera elementy strategii rozwoju turystyki, posiadanie samodzielnej strategii rozwoju turystyki deklarowało zaledwie 17% gmin.

Podsumowanie. Przeprowadzone badania pozwoliły wyodrębnić następujące wnioski:

- znaczące występowanie walorów przyrodniczych i kulturowych deklarowało 95% gmin, za atrakcyjne kulturowo uznało się 70% gmin, za atrakcyjne przyrodniczo 82%,
- za najpopularniejsze formy turystyki rozwijające się w gminach uznano turystykę weekendową (20,4%), agroturystykę (18,8%), kolonie i obozy (13,8%), natomiast według przewidywań dotyczących przyszłościowych form turystyki rozwijanych w tych samych granicach administracyjnych jako pierwszą wymieniono agroturystykę (18,3%), następnie turystykę weekendową (14,4%) i ekoturystykę (12,2%),
- wśród działań ukierunkowanych na aktywizację turystyczną w gminie najczęściej wymieniano promocję (17%), inwestycje o charakterze infrastrukturalnym (15%), dbałość o czystość i estetykę (15%),
- działań ukierunkowanych na aktywizację turystyczną nie prowadzi 11% gmin, a do tego 13% badanych jednostek nie stosuje żadnych zachęt i preferencji,
- ramach systemu zachęt i preferencji dla inwestorów, gminy najczęściej oferowały pod inwestycje tereny atrakcyjne turystycznie (29%), uzbrajanie terenów przeznaczonych pod inwestycje (23%), preferencje podatkowe (21%),
- pomoc ze strony administracji rządowej i samorządowej w zakresie rozwoju gospodarki turystycznej otrzymało 27 gmin, dominowała pomoc finansowa przekazana od samorządu wojewódzkiego - 12 gmin, administracji rządowej – 8, materiałowa, 5 gmin,
- 12 gmin (20%) nie potrafi określić modelowej płaszczyzny współpracy w zakresie działalności wydawniczej, 16 (26%) w obszarze działalności promocyjnej, 15 (25%) w sferze działalności szkoleniowej oraz 13 (22%) w zakresie działalności inwestycyjnej,



- wśród barier napotykanych przez gminy w związku z rozwojem turystyki przede wszystkim wymieniano ekonomiczno – finansowe (48%), inwestycje gospodarki komunalnej (19%), przestrzenne (9%),
- w większości (45%) badanych jednostek, sprawami turystyki zajmowała się wyodrębniona komórka urzędu gminy, władze gminy 17%,
- część gmin nie potrafiła określić działań proturystycznych w zakresie prowadzonej polityki przestrzennej (21%), gospodarczej (23%), ekologicznej (20%), społecznej (26%), integracyjnej (33%),
- badane gminy w dziedzinie turystyki w większości współpracowały z sąsiednimi gminami (63%), partnerami zagranicznymi (54%), usługodawcami lokalnymi (47%),
- współpracą z Polską Organizacją Turystyczną i jej regionalnymi organizacjami było zainteresowane 88 % gmin,
- 45 % gmin postrzega zaangażowanie władz regionalnych jako zbyt małe, natomiast 45 % jako odpowiednie,
- zaledwie 51 % gmin posiada własne środki finansowe na inwestycje w sferze turystyki i przeznaczało je w większości na promocję na targach turystycznych w ramach oferty urzędu marszałkowskiego (38%), wspólnie z innymi gminami (33%),
- ze środków pomocowych z Unii Europejskiej przeznaczonych na realizację przedsięwzięć turystycznych nie skorzystało 21% gmin, wśród otrzymanych funduszy dominowały te przekazywane na inne cele, typu inwestycje infrastrukturalne, imprezy kulturalno-sportowe,
- 40% gmin potwierdza zainteresowanie lokalnego kapitału inwestowaniem w gospodarkę turystyczną, 28% zainteresowaniem zewnętrznego krajowego kapitału (28%), zagranicznego (13%), – zaledwie 17 % gmin posiadało opracowaną strategię rozwoju turystyki.

Wypełnienie kwestionariusze ankietowe pozwoliły zaprezentować opinie władz lokalnych, dotyczące postrzegania polityki turystycznej na własnym obszarze. Konstrukcja poruszanych w nich zagadnień umożliwiła uzyskanie wypowiedzi na temat relacji między samorządem gminnym a innymi podmiotami oddziałujących bezpośrednio i pośrednio na turystykę w regionie. Główne czynniki decydujące o obranej polityce turystycznej i problemach z jej realizacją zostały przez badane jednostki zdefiniowane i poparte konkretnymi przykładami z obszaru danej gminy. Porównanie stanu rozwijającej się turystyki w gminie ze stanem oczekiwanym, jest niezbędnym czynnikiem w celu prawidłowego kształtowania polityki turystycznej jako integralnego elementu rozwoju społeczno-gospodarczego samorządu.

¹ A.S.Kornak, A.Rapacz, Zarządzanie turystyka i jej podmiotami w miejscowości i regionie, Akademia ekonomiczna we Wrocławiu, Wrocław s.50-51.

² W.W.Gaworecki, Turystyka, polskie Wydawnictwo ekonomiczne, Warszawa 2000, s.118.

³ J.Kaczmarek, A.Stasiak, B.Włodarczyk, Produkt turystyczny. Produkt. Organizacja. Zarządzanie, polskie Wydawnictwo ekonomiczne, Warszawa 2010, s.356-357.

⁴ Zob. Z.Kruczek, S.Sacha, Walory Turystyczne Polski, Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie, Kraków, 1990 s.19.

⁵ Zob.S.Kowalewski, Zabytki architektury województwa lubuskiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, Zielona Góra, 2010, s.3-4.

⁶ A.Gardzińska, Współpraca samorządu województwa zachodniopomorskiego z podmiotami gospodarki turystycznej, w: Ekonomiczne problemy turystyki nr 11.Zeszyty Naukowe Nr 521 Uniwersytetu Szczecińskiego, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2009, s.61.

⁷ I.Kapera, polityka turystyczna organów samorządu województwa małopolskiego w aspekcie działań stymulujących popyt turystyczny, w: Popyt turystyczny. Fundusze Europejskie. Zagadnienia regionalne. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin-Kołobrzeg 2012.

⁸ Od 2004r.w województwie lubuskim funkcjonuje Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna.

⁹ A.Panasiuk, Makroekonomiczne planowanie strategiczne na lata 2007-2013 w zakresie polityki wspierania podmiotów turystycznych, w: Ekonomiczne problemy turystyki nr 10, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008, s.121.

¹⁰ Metody stymulowania rozwoju turystyki w ujęciu przestrzennym, Red. G.Gołębski, Akademia Ekonomiczna, Poznań 2002, s. 274-275.

1. Gardzińska A., Współpraca samorządu województwa zachodniopomorskiego z podmiotami gospodarki turystycznej, w: Ekonomiczne problemy turystyki nr 11.Zeszyty Naukowe Nr 521 Uniwersytetu Szczecińskiego, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2009. s.34.

2. Gaworecki W.W., Turystyka, polskie Wydawnictwo ekonomiczne, Warszawa 2000.

3. Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B., Produkt turystyczny. Produkt. Organizacja. Zarządzanie, polskie Wydawnictwo ekonomiczne, Warszawa 2010. s.3

4. Kapera I., polityka turystyczna organów samorządu województwa małopolskiego w aspekcie działań stymulujących popyt turystyczny, w: Popyt turystyczny. Fundusze Europejskie. Zagadnienia regionalne. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin-Kołobrzeg 2012.

5. Kornak A.S., Rapacz A., Zarządzanie turystyka i jej podmiotami w miejscowości i regionie, Akademia ekonomiczna we Wrocławiu, Wrocław.

6. Kowalewski S., Zabytki architektury województwa lubuskiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, Zielona Góra, 2010.

7. Kruczek Z., Sacha S., Walory Turystyczne Polski, Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie, Kraków, 1990.

8. Panasiuk A., Makroekonomiczne planowanie strategiczne na lata 2007-2013 w zakresie polityki wspierania podmiotów turystycznych, w: Ekonomiczne problemy turystyki nr 10, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008.

9. Metody stymulowania rozwoju turystyki w ujęciu przestrzennym, Red. G.Gołębski, Akademia Ekonomiczna, Poznań 2002. 128 s.